

INBRENG VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 1 november jl. inzake de bijverdiengrens (Kamerstuk 24 724, nr. 98).

De voorzitter van de commissie,
Van Bochove

Adjunct-griffier van de commissie,
Boeve

I. Vragen en opmerkingen uit de fracties

De leden van de PvdA-fractie hebben met enige ontevredenheid kennisgenomen van de brief van de staatssecretaris over de uitvoering van de motie Klaver en De Rouwe inzake de bijverdiengrens¹. Zij hebben nog enige aanmerkingen over de bijverdiengrens in het algemeen en over de uitvoering van de motie in het bijzonder. De boetes die voor de getroffen groep studenten volgden op het overschrijden van de bijverdiengrens hadden potentieel een zeer ongewenst gedragseffect, namelijk dat studenten snel en onder veel druk moeten kiezen tussen hun eigen verdien capaciteit en studeren. De onredelijkheid blijkt ook uit het feit dat mensen die studiefinanciering krijgen terwijl hun vermogende ouders woonruimte, levenskosten en collegegeld betalen dat niet hoeven terug te betalen. De hardwerkende student, vrij naar de «hardwerkende Nederlander», wordt gestraft om zijn inzet. De straf is niet zozeer het terugbetalen van de daadwerkelijk te veel ontvangen studiebeurs, als wel de boetes en het terugbetalen van de OV-chipkaart. Dat opgemerkt hebbende, is het in dit geval een onaangename verrassing dat de staatssecretaris geen gevolg wenst te geven aan het feit dat studenten in grote problemen kwamen door een aanpassing van de regels door de overheid. Meer dan vijfduizend studenten troffen een vordering op hun deurmat aan en dat getal alleen al zou voldoende bewijs moeten zijn voor het feit dat de voorlichting over de aangepaste loonnorm onvoldoende was. Waarom is er niet gekozen voor een heldere brief aan de doelgroep? De leden van deze fractie hopen van harte dat de staatssecretaris zijn weigering tot coulance op basis hiervan nogmaals wil overwegen.

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de voorliggende stukken. De staatssecretaris geeft aan dat studenten zelf kunnen voorkomen dat ze de bijverdiengrens overschrijden door de studiebeurs tijdig stop te zetten. In de praktijk blijkt het tijdig stopzetten zeer lastig. Omdat de grens wordt gesteld aan de hand van het verzamelinkomen kan een student ongemerkt en paar euro teveel hebben verdiend. Het achteraf corrigeren is in de praktijk ook moeilijker dan wordt voorgesteld, blijkt uit reacties van studenten. Zij zijn óf niet op de hoogte van de mogelijkheid en horen te laat dat ze de grens hebben overschreden, óf blijken niet in staat de gevraagde bedragen op korte termijn terug te betalen. Vervolgens wordt de betreffende student gestraft met een enorme boete, ook als de overschrijding minimaal is geweest. De leden vragen de staatssecretaris om de boete in verhouding te houden met de overschrijding en meer duidelijkheid te verschaffen naar de studenten toe over mogelijke berekeningen om overschrijding te voorkomen. Voorts vragen deze leden de staatssecretaris hoe hij aankijkt tegen de eis van de overheid enerzijds om een steeds grotere eigen bijdrage van de student te vragen, en anderzijds de bijverdiengrens zo vast te stellen dat deze problemen veroorzaakt voor die studenten die moeten werken om aan de vereiste eigen bijdrage te kunnen voldoen. Zou het niet zo moeten zijn dat studenten zich volledig op hun studie moeten kunnen concentreren, zonder er naast te moeten werken en daar ook nog voor gestraft worden met enorme boetes als blijkt dat ze iets teveel hebben verdiend? Uit het onderzoek waar de staatssecretaris naar verwijst, blijkt ook dat de toename van het aantal overschrijdingen vooral ligt aan het feit dat steeds meer studenten steeds meer gaan bijverdienen. De leden vragen of de staatssecretaris de mening deelt dat dit waarschijnlijk voor een groot deel wordt veroorzaakt door de hoogte van de studiebeurs, die te laag is om zelfs de huur van te kunnen betalen. De leden van deze fractie vragen de staatssecretaris er zorg voor te dragen dat studenten beter worden ingelicht en zo makkelijker zelf een inschatting vooraf kunnen maken over het te verdienen bedrag dat wordt geaccepteerd. Ook stellen zij dat de boete in verhouding dient te zijn met de overschrijding. Verder willen de

¹ Kamerstuk 24 724, nr. 97.

leden benadrukken dat een student in de gelegenheid zou moeten worden gesteld zonder bijbanen zijn studie en levensonderhoud te kunnen betalen.

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van het onderzoek dat naar aanleiding van de motie Klaver en De Rouwe is uitgevoerd over de bijverdiengrens voor studenten in het hoger onderwijs. Deze leden zijn van mening dat studeren een investering in de toekomst is. Van studenten mag verwacht worden dat zij daar ook zelf een bijdrage aan leveren door geen onnodige studievertraging op te lopen en door betaling van het collegegeld. Het kabinet kiest ervoor te bezuinigen op het hoger onderwijs en tegelijkertijd studenten meer te laten betalen: in de masterfase wordt de studiebeurs omgezet in een sociaal leenstelsel en de kosten voor een tweede studie lopen fors op. In het licht van deze maatregelen vinden de leden dat studenten geen beperkingen voor bijverdienen moeten worden opgelegd. Het moet studenten niet onnodig moeilijk worden gemaakt het geld te verdienen waarmee zij hun (tweede) studie kunnen betalen. Studenten zijn zelf in staat te bepalen hoeveel tijd zij nodig hebben voor het succesvol afronden van hun studie. De bijverdiengrens vormt volgens deze leden bovendien een onnodige rem op ondernemerschap van studenten. De leden van de fractie vragen aan de staatssecretaris of de invoering van het sociale leenstelsel ook betekent dat de bijverdiengrens voor studenten in de masterfase wordt opgeheven. Is de staatssecretaris daartoe bereid? De leden ontvangen daarnaast veel signalen over disproportionele boetes voor studenten die de bijverdiengrens overschrijden. Ongeacht de mate van overschrijding moeten studenten bijvoorbeeld het totale bedrag voor hun ov-jaarkaart terugbetalen. Kan de staatssecretaris aangeven op welke wijze de boetes voor overschrijding van de bijverdiengrens proportioneel zijn, zo vragen deze leden.

De leden van de GroenLinks-fractie danken de staatssecretaris voor het onderzoek dat naar aanleiding van de motie Klaver en De Rouwe is uitgevoerd. Zij hebben een aantal aanvullende vragen. De staatssecretaris schrijft dat studenten hun studiefinanciering binnen zes maanden met terugwerkende kracht kunnen stopzetten om aan een heffing te ontkomen. Waarom is het voor studenten die de bijverdiengrens overschrijden, voordeliger de studiefinanciering met terugwerkende kracht stop te zetten dan een heffing af te wachten, zo vragen de leden van deze fractie. Voorts vragen zij de staatssecretaris wat in zijn ogen de reden is dat studenten die hiermee voordeliger uit zouden zijn, toch niet kiezen voor het achteraf stopzetten van de studiefinanciering. Waren de studenten hiervan op de hoogte en zo nee, waarom niet? Vindt de staatssecretaris het billijk en rechtvaardig dat het voordeliger is studiefinanciering met terugwerkende kracht stop te zetten en zo ja, waarom? Vervolgens vragen de leden wat het bedrag is dat er in de jaren 2005 tot en met 2008 is teruggevorderd. Hoe verhoudt dat bedrag zich tot de bijverdiens van de studenten die boven de bijverdiengrens uitkomen, vragen zij voorts. Wat is het bedrag dat zou zijn teruggevorderd onder de oude regeling in 2008, willen de leden weten. Daarnaast vragen zij op welk moment studenten die achteraf loonheffingen aanvroegen konden zien of zij de bijverdiengrens overschreden hebben. Is het gebruikelijk voor studenten die niet de bijverdiengrens overschrijden om de heffingskortingen achteraf uit te laten betalen? De leden van voornoemde fractie zijn er niet van overtuigd dat alle relevante informatie is overgebracht op de belanghebbenden. Is in de voorlichting in voldoende mate uitleg gegeven over het verschil tussen de begrippen netto- en verzamelinkomen, met name met betrekking tot het meerekenen van de heffingskortingen? Waren en zijn studenten afdoende op de

hoogte van de mogelijkheden om te voorkomen dat zij de bijverdiengrens overschrijden?

De fiscale doorwerking is ingewikkeld geweest, zo geeft de staatssecretaris toe. Is de staatssecretaris het met de leden eens dat het daardoor voor studenten ook moeilijk is geweest om op de gewijzigde situatie te anticiperen, zo vragen zij.

Deze leden zetten vraagtekens bij de constatering dat het voor DUO alleen mogelijk is om maatregelen te treffen voor alle studenten. In de ogen van de leden van deze fractie is de staatssecretaris degene die maatregelen zou kunnen nemen en deze ook specifiek zou kunnen afstemmen op een groep die benadeeld is door eerder gevoerd beleid. Graag horen de leden de overweging van de staatssecretaris hieromtrent.